

CFO'nun gündemi

CFO'nun bitcoin ile imtihanı

M. Cem Sezgin

Deloitte CFO Hizmetleri Lideri

csezgin@deloitte.com

Değerli Okurlar,

Bitcoin finans piyasalarında son dönemin popüler konularından. Ancak popüler olması demek, kolaylıkla kabul gördüğü anlamına geliyor mu? Özellikle de CFO'ların dünyasında... Senelerdir CFO'ların yenilikçi yaklaşımları gittikçe daha fazla kucakladıklarını yazan; bu duruma methiyeler düzen biri olarak söz konusu "Bitcoin" olunca, açıkçası ben de bir durma ihtiyacı hissettim.

Barter'dan Paraya, Paradan da Bitcoin'e mi?

Paranın evrimine baktığımızda, üç asrı aşan şanlı mazisiyle 20. Yüzyılın ortasına dek hüküm süren "Altın Standardı"nın sona erdiği de o dönem için "büyük" olaydı. Ya da EURO gibi "Ortak Para Birimleri"ne geçiş de... Şimdi herkes ister istemez "Sıradaki Bitcoin mi?" diye soruyor.

Ama Bitcoin nedir, ne değildir konusuna değinmeksizin CFO'ların bakış açısını aktarmak da çok doğru olmaz diye düşünüyorum. Tamam, herkes sanal bir para birimi olduğunu biliyor; ama başka? Bir kere sadece yeni bir teknoloji, ya da yeni bir satın alım aracı olmaktan çok daha fazlası. Aslında internet üzerinden bir aracı olmaksızın değer değiş tokuşu gerçekleştirmek için bir protokol diye kısaca tarifleyebiliriz. Yukarıda da değindiğim gibi tanıdık ödeme sistemlerinden farklı olarak Bitcoin'de herhangi bir aracı bulunmuyor. Bu rolü ücret yerine Bitcoin şeklinde menfaat elde eden "madenciler" (miners) yerine getiriyor. Bu da aracılık maliyetini devre dışı bırakmış oluyor. Tabii ortada fiziki olarak para basma, dolaşıma sürme, taşıma, saklama, harcama durumu yok ve bu da başlı başına bir ekonomik yükün ortadan kalkması demek. Ayrıca güvenlik modeli de değişik bir mantık ile çalışıyor. Ödeme sistemleri, kullanıcı verilerinin gizliliğine odaklı; kapalı sistemler. Bitcoin ise açık bir sistem ama güvenliği de işlem bazlı kriptoloji ile sağlıyor. kredi kartı kullanımında olduğu gibi kişisel bilgilerin paylaşılmadığı, Bitcoin fanatiklerinin oldukça sevdiği bir argüman.

Şu an için Bitcoin'in daha çok ödeme uygulamalarındaki yerine odaklanılmış durumda ancak fayda sağlayabileceği alanları sadece bununla sınırlı olarak da görmemek gerekiyor. Bitcoin alanını genişlettikçe, hükümetler gerekli düzenleyici ve denetleyici çerçeveyi oluşturmaya; şirketler de yeni ürün ve hizmetlerini Bitcoin ile desteklemeye odaklanacaklar. Bu, herkes için yeni sorumluluklar, riskler ve fırsatlar anlamına geliyor. Şu anda kritik soru, günlük hayatımıza; ekonomiye ne kadar

dokunabildiği. İnsanlar akıllı telefon, fast food, bir otelde konaklama veya kahve almayı; hatta arkadaşlarına bir şey bile ısmarlamayı istediklerinde Bitcoin ile halledebilir. Zaten kullanım sahası olmasa, Bitcoin'in rakipleri de ortaya çıkmazdı. Pazara ilk giren olmanın avantajı ile 13 milyona yakın Bitcoin sirkülasyonda ve 8 Milyar Doları aşmış bir piyasa değerinden bahsediyoruz.

Kağıt para sonrası çek ile kredi kartı uygulamaları hayata geçmiş ve kredi kartı sayesinde dijital anlamda açılım sağlanmış olsa da; kredi kartı aslında internet üzerinden değer değişimi aracı olarak tasarlanmamıştı. Zaten internet çok daha sonra hayatımıza girdi. Öte yandan 20 senedir de biz nihai tüketicilerin hayatımızda önemli bir yeri var ve bu da azımsanacak bir süre değil.

Mesela Bitcoin arzı belirli bir rakama ve piyasaya sürüm modeline sabitlenmiş durumda. Yani Merkez Bankaları gibi para basarak ilerlenecek bir durum söz konusu değil. Bitcoin arzı üzerinden manevralar yapmak da... Herkes bu yeni para birimini destekleyecek çözümler peşinde. Saklama (Depolama), piyasadaki sanal olmayan para birimleri ile değiş tokuş, Bitcoin'e dayalı finansal enstrümanlar ve daha neler, neler...

Bu işte bir "Bitcoin Yeniği" mi var?

Tüm bunlar iyi güzel ama soru işaretleri de azımsanmayacak düzeyde. İşte CFO'lar da bu soru işaretlerine takılıyor. Bunların başında değer dalgalanmaları geliyor. Zaten dolaşımdaki para birimlerinden kaynaklı kur dalgalanmaları yüzünden sıkıntı yaşayan CFO'lar, onların sanal kuzenleri Bitcoin'den de darbe yemek istemiyorlar. 2013 yılı başında değeri 15 Doların altındayken; yıl sonu neredeyse 1.000 Doları zorlamış ise, bu pek de standart bir durum diyemeyiz. Üstelik diğer piyasa kıymetlerindeki dalgalanmalarla Bitcoin fiyatları arasında herhangi bir bağlantı da saptanabilmiş değil. Hepimiz biliyoruz ki; eğer bir yerde keskin iniş çıkışlar varsa, işte orada spekülasyona açık bir zemin de var demektir. İkincisi, düzenleyici ve denetleyici mekanizma konusundaki belirsizlik. Bir finansçı ile regülatör arasındaki ilişki biraz karmaşıktır. Bakmayın siz CFO'ların zaman zaman yakındıklarına. Aslında tüm düzenlemelerin genel itibarıyla ekonominin, düzgün çalışan şirketlerin ve de gerçek profesyonellerin menfaatine olduğunu onlar da gayet farkındalar. O halde Bitcoin ve diğer sanal para birimleri özelinde yasal bir düzenleme görmeyince, insanlar da doğal olarak "Hükümetler bu konuya şüphe ile yaklaşıyorlar; bunu desteklemiyorlar" gibi düşüncelere kapılıyorlar. Ne zaman ki hükümetler nezdinde bir sahiplenme; bir irade ve yönlendirme ortaya çıkar; işte o zaman başta ödemeler olmak üzere, Bitcoin ekonomi piyasalarında kendine gerçek bir yer bulur. CFO'lar için de daha kolay kabul gören bir araç olarak konumu değişir. Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta; farklı hükümetlerin Bitcoin'e farklı şekillerde yaklaşmaları durumunda (ki şu an itibarıyla durum böyle) ileride gerçek uluslararası ve sınırlar ötesi kimliğe nasıl ulaşılabileceği. Herhalde bunu düşünmek için henüz biraz erken.

Soru Bombardımanı...

Kimileri tüm bu sahipsizliği bir avantaj olarak görürken; kimileri de doğal olarak sorguluyor. Madencileri bağlayan bir sözleşme, hukuksal yükümlülük var mı? Bitcoin ile ilgili çıkabilecek bir ihtilafı çözecek bir mahkeme var mı? Sistemin genelini denetleyen birileri var mı? Sigortalanmak, kendimizi güvenceye almak nasıl mümkün olabilir? Yarın öbür gün buradan oluşacak kazançlar vergilendirilir mi? Her şeyi geçelim; acaba bir Bitcoin işlemini nasıl muhasebeleştiririz? UFRS'de yeri nedir? Mali tablolara nasıl yansır? İşiniz şayet parayı yönetmek ise, bu sorular kendiliğinden peşi sıra aklınıza geliyor. Şirketlerin hazine fonksiyonları sanal para birimleri ile kurumları arasına mesafe koyuyor.

Diğer yandan; evet, belli bir kullanıcı kitlesi oluştu ama şu anda öyle hızla yaygınlaşan, farklı sektörlerde kabul gören bir durum da söz konusu değil. Mesela en can alıcı sektörlerden biri olan perakendeyi ele alalım. Bitcoin perakendeciler tarafından ne derece benimsenmiş durumda? Son

derece sınırlı... İşlem hacminin düşüklüğü de finans profesyonellerinin eksi verdiği alanlardan... Ve tabii ki her ne kadar bu sistemin güvenliği olduğu söyleniyor olsa da; halen açık bir sisteme ve içerisindeki algoritmalara şüpheyse bakanların sayısı da az değil. Zaten mesleki genlerinde temkinliliği barındıran CFO'lar için artık durumu siz düşünün. İşlem hızı, kullanım kolaylığı gibi genel olarak eleştiri alan alanlar da söz konusu.

Ve Bitcoin ile ilgili en ilginç sayılabilecek ayrıntı ile yazımı noktalayayım: Şu anda Bitcoin'in kim ya da kimler tarafından icat edildiği tam olarak aydınlanmamış bir konu...

Deloitte; İngiltere mevzuatına göre kurulmuş olan Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL") şirketini, üye firma ağındaki şirketlerden ve ilişkili tüzel kişiliklerden bir veya birden fazlasını ifade etmektedir. DTTL ve her bir üye firma ayrı ve bağımsız birer tüzel kişiliktir. DTTL ("Deloitte Global" olarak da anılmaktadır) müşterilere hizmet sunmamaktadır. DTTL ve üye firmalarının yasal yapısının detaylı açıklaması www.deloitte.com/about adresinde yer almaktadır.

Deloitte, denetim, vergi, danışmanlık ve kurumsal finansman alanlarında, birçok farklı endüstride faaliyet gösteren özel ve kamu sektörü müşterilerine hizmet sunmaktadır. Dünya çapında farklı bölgelerde 150'den fazla ülkede yer alan global üye firma ağı ile Deloitte, müşterilerinin iş dünyasında karşılaştıkları zorlukları aşmalarına destek olmak ve başarılarına katkıda bulunmak amacıyla dünya standartlarında yüksek kaliteli hizmetler sunmaktadır. Deloitte, 200.000'i aşan uzman kadrosu ile kendini mükemmelliğin standardı olmaya adanmıştır.

Bu belgede yer alan bilgiler sadece genel bilgilendirme amaçlıdır ve Deloitte Touche Tohmatsu Limited, onun üye firmaları veya ilişkili kuruluşları (bütün olarak Deloitte Network) tarafından profesyonel bağlamda herhangi bir tavsiye veya hizmet sunmayı amaçlamamaktadır. Deloitte Network bünyesinde bulunan hiçbir kuruluş, bu belgede yer alan bilgilerin üçüncü kişiler tarafından kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek zarar veya ziyandan sorumlu değildir.